

Strategi for Fugleværnsfonden 2021-2024

For Fugle, For Folk og For Fremtiden

Indledning

Fugleværnsfonden blev oprettet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) i 1966. I 2006 blev Fugleværnsfonden en selvstændig fond i juridisk og administrativ forstand, men har fortsat et tæt samarbejde med DOF.

Fugleværnsfonden ledes af en bestyrelse på 12 medlemmer, der alle arbejder frivilligt. Rundt om i Danmark arbejder yderligere ca. 230 frivillige med at vedligeholde og passe de 23 naturreservater lokalt.

De seneste 12 år har Fugleværnsfonden arbejdet med tre 4-årige strategier for fondens samlede arbejde; henholdsvis i perioderne 2009-2012, 2013-2016 og 2017-2020. Målene i de tre strategier er stort set nået, og der er nu behov for at sætte nye mål i en kommende 4-årig strategiperiode 2021-2024.

Vision og mission

De overordnede rammer for Fugleværnsfondens arbejde er fastlagt i formålsbestemmelsen i fondens vedtægter.

Fugleværnsfondens vision er, i samarbejde med DOF, andre fonde, private donatorer, relevante interessenter og offentlige myndigheder, at:

- forbedre forhold for Danmarks vilde fugle ved at medvirke til at bevare eller skabe vigtige fuglelokaliteter, navnlig for truede og sårbare fuglearter, samt at udføre naturformidling fra fondens naturreservater.

Der skal arbejdes hen imod denne vision ved at:

- beskytte og fremme vilkår for fuglene, for truede og sårbare arter i særdeleshed
- beskytte og fremme vilkår for anden flora og fauna i fondens naturreservater
- erhverve, forvalte og udvikle områder, der er - eller kan blive - gode fuglelokaliteter
- foretage naturpleje og naturgenopretning med henblik på at opnå så stor biodiversitet og naturkvalitet som muligt i fondens naturreservater
- give besøgende gode fugle- og naturoplevelser ved formidling på fondens naturreservater
- involvere naturinteresserede i alle aldersgrupper, herunder DOF's medlemmer, i beskyttelsen af fondens naturreservater
- yde rådgivning og bistand til forbedring af levesteder for fugle
- etablere og udvikle samarbejde med andre partnere, både private og offentlige, om fondens formål
- sikre store og sammenhængende naturarealer til gavn for fugle, natur og biodiversitet ved at prioritere udvidelse af eksisterende naturreservater frem for at købe nye.

Fugleværnsfondens mission er at:

- være medvirkende til, at Danmark har et netværk af vigtige fuglelokaliteter, der sikrer stor artsdiversitet og specielt sikrer gode forhold for truede og sårbare fuglearter. Disse lokaliteter benyttes som udgangspunkt for engagerende naturformidling. For fugle, for folk og for fremtiden.

Natursyn

Fugleværnsfonden tilstræber at have et natursyn, der læner sig op ad natursynet i Dansk Ornitologisk Forening. Natursynet, der gennem udarbejdelse af et fortolkningsnotat er under udvikling, skal sikre, at der skabes forståelse og legitimitet for fondens praktiske forvaltning af naturreservaterne, når det kan gavne fuglelivet i naturreservaterne.

Fugleværnsfonden i dag

Fugleværnsfonden forvalter 23 naturreservater på ca. 1037 hektar til gavn for fuglene og til glæde for alle, der holder af fugle og anden natur.

Driften varetages af en frivillig bestyrelse, et professionelt sekretariat samt et stort antal frivillige, hvoraf de fleste deltager i lokale arbejdsgrupper, der udfører et vigtigt arbejde med naturpleje, overvågning og formidling på naturreservaterne.

Det er bestyrelsens og den daglige ledelses ansvar, at der er overensstemmelse mellem ambitions- og aktivitetsniveau på den ene side og personalemæssig og økonomisk kapacitet på den anden side.

Fugleværnsfondens indtægter kommer fra arv, bidrag fra fugle- og naturelskere, private fonde, virksomhedsdonationer samt aktivitetsbaserede tilskud fra offentlige myndigheder og EU. Fonden er konsolideret med en grundkapital og en udligningskapital, men fondens virke er afhængig af midler fra eksterne kilder.

Fugleværnsfonden kan dokumentere, at fuglene har fået betydeligt bedre vilkår gennem fondens målrettede naturpleje og naturgenopretning. Med mere end 50 års viden inden for området, ønsker fonden fortsat at være blandt de førende i landet, når det gælder forvaltning af naturen med fokus på fuglelokaliteter.

Udover den målrettede naturforvaltning, lægges der også stor vægt på formidlingen af naturreservaterne. Der er skabt gode adgangsforhold og etableret et stort antal publikumsfaciliteter. Det er sket på en måde, der ikke skader de naturværdier, man vil formidle. Blandt andet ved nøje planlagte stier og nænsomt placerede tårne og observationsskjul. Som led i formidlingsarbejdet gennemføres hvert år et stort antal guidede ture for alle interesserede, og der er indgået aftaler med lokale skoler om besøg af skoleklasser.

I henhold til Fugleværnsfondens mission og vision, står fonden i dag over for en række opgaver, herunder:

- udvikling og etablering af nye købs-, pleje- og formidlingsprojekter
- udvikling og styrkelse af samarbejdsrelationer vedrørende naturforvaltning og formidling med offentlige myndigheder og private partnere
- behov for øget kendskab til fondens virke, der kan bidrage til øgede indtægter og sikre de bedst mulige økonomiske forudsætninger for nyerhvervelser samt for drift, naturpleje og formidling af eksisterende områder
- et vedligeholdelsesarbejde, der vokser i takt med udvidelse af arealer og publikumsfaciliteter, til sikring af de gode forhold for både natur og besøgende i naturreservaterne.

Opgaverne har det til fælles, at de forudsætter et udvidet samarbejde med fondens eksisterende netværk, med nye støtter og partnere samt en fortsat styrkelse af Fugleværnsfondens sekretariat.

Fugleværnsfondens strategi 2021-2024

1. Arealerhvervelser og driftsaftaler (forpagtningsskiftaler og lejeaftaler)

Strategisk mål: Vægten lægges på erhvervelse af arealer, der understøtter målet om at sikre vigtige fristeder for et rigt fugleliv og give gode fugleoplevelser for flest mulige besøgende.

Arealerhvervelser foretages ud fra en vurdering af pris, tilgængelighed, naturindhold, udviklingspotentiale, formidlingspotentiale samt synliggørelse af Fugleværnsfonden, jf. opstillede kriterier.

Erhvervelserne vil som udgangspunkt ske ud fra følgende prioriteret rækkefølge:

- fortsat erhvervelse af supplerende parceller ved de nuværende naturreservater
- erhvervelse af truede naturtyper, hvor sjældne fuglearter er under pres
- erhvervelse, der kan skabe større bredde i porteføljen af Fugleværnsfondens naturtyper
- fokus på erhvervelse af arealer med særligt potentiale for fuglebeskyttelse, formidling og synliggørelse
- fokus på en bedre geografisk fordeling af naturreservaterne.

Derudover vil Fugleværnsfonden være opmærksom på mulighederne for at erhverve nye naturområder i forbindelse med planlægning og gennemførelse af naturgenopretningsprojekter, der delfinansieres af offentlige tilskudsordninger.

Særskilte arealaftaler

Der kan indgås aftaler om natur- og fuglevenlig drift af arealer, der ejes af andre end Fugleværnsfonden. Eksempelvis med offentlige myndigheder (kommuner) og/eller private ejere (godser, fonde, firmaer el. lign.). Sådanne aftaler må ikke anfægte fondens integritet. Aftalerne skal have lang varighed og skal sikre Fugleværnsfondens ret til forvaltning af arealerne.

Der foretages løbende screening af potentielle erhvervelsesmuligheder, hvor også DOF's lokalafdelinger inddrages.

2. Naturforvaltning

Strategisk mål: Der gennemføres en naturforvaltning i naturreservaterne, med det formål at give de bedst mulige vilkår for fuglelivet og gode fugle- og naturoplevelser for de besøgende. Naturforvaltningen søges gennemført med en sådan kvalitet, at Fugleværnsfonden er blandt de bedste aktører på området for så vidt angår fugleforvaltning.

I perioden 2021-2024 vil Fugleværnsfonden koncentrere sig om følgende indsatser:

- Naturforvaltningen differentieres i forhold til de enkelte naturreservaters naturindhold og plejebestanden. Naturreservaterne placeres inden for følgende fire gradueringer af naturpleje:

- a) omfattende naturpleje
- b) almindelig naturpleje
- c) begrænset naturpleje

d) ingen naturpleje.

- Nye plejeplaner udarbejdes for de mest relevante naturreservater, og de ældste plejeplaner opdateres, så vidt det er muligt. Den enkelte plejeplan skal på sigt have en tidshorisont på 15 år, medmindre der af gode grunde er valgt en anden tidshorisont for det enkelte naturreservat.
- Naturforvaltningen gennemføres efter nøje forudgående planlægning, herunder opstilling af indsatsmål for de enkelte naturreservater med fokus på at give ynglende, rastende og trækkende fugle de bedst mulige levevilkår – en indsats, som næsten altid i tilgift giver en forbedring af biodiversitet generelt og ikke kun for fuglearter. Sjældne og truede dyr og planter tilgodeses i videst muligt omfang.
- Artsspecifikke handlingsplaner kan udarbejdes for særligt truede eller sårbare arter, hvor det er nødvendigt og muligt.
- Nye plejemetoder undersøges og afprøves, hvor det vurderes relevant.
- Naturforvaltningen søges folkeliggjort, blandt andet gennem fortsat udvikling af frivillige arbejdsgrupper.
- Dialog og samarbejde med naboer og andre lokale i forhold til naturforvaltningen i det enkelte naturreservat styrkes.
- Opmærksomheden skærpes vedrørende klimaforandringernes betydning for forvaltningen af naturreservaterne.
- En høj standard i miljø-, sikkerheds- og arbejdsmiljøpolitik sikres fortsat i forbindelse med driften af naturreservaterne.
- Invasive arter (både flora og fauna), der er en direkte eller indirekte trussel for fuglebestandene, for andre vigtige arter eller for bevaringsværdige naturtyper i naturreservaterne, søges undgået og bekæmpet, hvor det vurderes hensigtsmæssigt.

3. Overvågning af fugle og natur

Strategisk mål: Overvågningen af fugle og natur i naturreservaterne foretages på en måde, så den giver et billede af status og udvikling hvad angår naturkvalitet og driftsforhold.

Overvågningen kan være af både flora og fauna og skal give data, der kan belyse status, udviklingstendenser og årsagssammenhænge, samt om de anvendte virkemidler har de forudsatte effekter. Data fra bioblitz kan også anvendes til dette formål, og fonden er desuden meget åben for at medvirke i forskningsaktiviteter, der kan bidrage til mere viden om naturreservaternes tilstand, og hvad der kan gøres for at forbedre denne, når det i øvrigt er foreneligt med fondens interesser.

Fugleovervågning

Overvågningen af fugle tilrettelægges efter et særligt monitoreringsprogram, der fastlægger behov for monitorering og overvågningsinterval i hvert enkelt naturreservat afhængig af naturtype og fuglesammensætning. Der foretages desuden en kobling til DOF's løbende overvågningsprogrammer, og overvågningen søges gennemført i samarbejde med DOF's feltornitologer.

Fugleværnsfonden har etableret et "overvågningskorps" af frivillige, der er tilknyttet naturreservaterne. På udvalgte naturreservater anvendes professionelle overvågere.

Ved erhvervelse af nye naturreservater, samt større udvidelser af et naturreservat eller ved større naturgenopretningsprojekter, skal der om muligt foretages en før/efterovervågning.

4. Formidling

Strategisk mål: Fugleværnsfonden har som mål at være blandt de bedste aktører indenfor fugleformidling og at være frontløber med nye, innovative formidlingsformer.

Der skal være adgang til, at flest mulige oplever fuglene i Fugleværnsfondens naturreservater. Formidlingen gennemføres på en måde, så det ikke skader de naturværdier, Fugleværnsfonden vil formidle.

Formidlingen skal overordnet:

- give gode fugle- og naturoplevelser
- skabe større forståelse for naturforvaltning, naturkvalitet og naturpolitik, herunder til fuglelivets krav til kvaliteten af deres levesteder
- synliggøre fondens sociale fællesskaber i de frivillige arbejdsgrupper omkring forvaltning, formidling og overvågning i naturreservaterne.
- fungere som udstillingsvindue for Fugleværnsfonden og gennem den gode oplevelse skabe lyst til at bidrage økonomisk til levesteder for - og beskyttelse af – fuglene.

Formidlingen differentieres i forhold til de enkelte naturreservaters potentiale, beliggenhed og sårbarhed. Naturreservaterne placeres inden for følgende fire gradueringer af formidling:

- a) intensiv formidling
- b) almindelig formidling
- c) ekstensiv formidling
- d) ingen formidling

Formidlingen har altid udgangspunkt i Fugleværnsfondens naturreservater, men kan godt afholdes udenfor naturreservaterne i det omfang, det er relevant. Formidlingen retter sig mod fuglelivet og de sammenhænge, som har betydning for fuglenes levevilkår. Det tilstræbes, at formidlingsarbejdet også kan omfatte de øvrige natur- og kulturværdier, som er karakteristiske for det pågældende område.

Hensynet til fuglene skal udstikke rammerne for adgangsforholdene for både mennesker og dyr, og der skal ske en styring af adgangen geografisk/årstidsmæssigt ved hjælp af foldere, skilte, stier, observationssteder og andre faciliteter. Publikumsfaciliteterne skal fremstå velholdte, og økonomi hertil skal prioriteres.

En formidling i front

Fugleværnsfonden tilstræber at være førende, når det gælder formidling af fugle og anden natur. Det betyder, at formidlingen tilrettelægges med særlig vægt på:

- den direkte formidling i naturreservaterne
- de vigtigste og de mest bynære naturreservater
- en formidling, der retter sig mod et stadigt bredere publikum, inklusive børn
- den umiddelbare oplevelse, naturovervågning og naturforvaltning samt på muligheden for fordybelse i de værdier, områderne rummer.

Der vil endvidere blive givet mulighed for:

- at kunst, historie og kultur kan indgå i formidlingen af fugle og natur

- at kendskabet til Fugleværnsfonden og naturreservaterne styrkes gennem både udvidelse og vedligeholdelse af publikumsfaciliteter samt ved målrettet naturformidling til udvalgte medier
- udvikling af formidling som indtægtsgivende virksomhed, hvor der kan laves særlige formidlingspakker, som tilbydes til firmaer, sponsorer, lukkede grupper m.v.
- innovative måder at formidle fugle og natur på.

Besøgsregistrering

På udvalgte naturreservater søges gennemført besøgsregistrering, så det er muligt at følge antallet af besøgende og anvende denne viden til prioritering af indsatsen i reservaterne. Besøgsregistreringen skal med tiden udvides, når økonomien og personalets ressourcer tillader det.

Digitale medier

Formidlingsindsatsen vil også have fokus på, at publikums interesse for fugle og natur styrkes gennem en større inddragelse af digitale medier. Digitaliseringen skal desuden understøtte netværksdannelsen og den personlige kontakt mellem fugle- og naturinteresserede. Det skal blandt andet ske via en stadig udvikling af Fugleværnsfondens hjemmeside samt af de sociale medier, som udvikles til flere digitale fugleture.

Formidling i børnehøjde

Fugleværnsfonden prioriterer en målrettet og styrket indsats af natur- og fugleformidling over for børn som et led i Fugleværnsfondens løbende projekt "Adopter et reservat". Indsatsen koncentrerer sig over for børnefamilier og skoler og må gerne foregå i samarbejde med skolernes ansatte og kommunens naturvejledere.

Andres fugleture i vores naturreservater

Andre må gerne arrangere fugleture i Fugleværnsfondens naturreservater, men hvis der er tale om kommercielle tiltag, skal det aftales nærmere med Fugleværnsfonden, og turledere skal orientere deltagerne om, at området forvaltes af Fugleværnsfonden, og at man kan støtte fondens arbejde med et bidrag. Foldere om Fugleværnsfonden skal uddeles på turene.

5. Synliggørelse

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil generelt øge synliggørelsen af fonden og fondens virke, blandt andet inden for DOF's medlemskreds og blandt andre fugle- og naturinteresserede.

Synliggørelsen sker for at:

- skabe kendskab til fondens arbejde
- tilskynde til oplevelser i naturreservaterne
- styrke fonden økonomisk gennem støttebidrag, testamentariske gaver, sponsorater m.v.

Der er udarbejdet en kommunikationsstrategi, som videreudvikles i denne strategiperiode.

I den kommende periode vil der blive lagt vægt på:

- at naturformidling og kommunikation målrettes konkrete målgrupper
- en målrettet indsats overfor mulige sponsorer, testatorer og donatorer
- yderligere brug af digitale medier til markedsføring og profilering
- optimering af skiltningen ved offentlig vej til naturreservaterne
- at oprette et særligt netværk af kontakter og venner af Fugleværnsfonden

- at naturreservaterne kan brandes gennem specifikke arter.

6. Økonomi

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil arbejde for øgede indtægter og fortsat konsolidering. Der lægges særlig vægt på at øge indtægter fra arv og sponsorater. Kredsen af bidragsydere søges også udvidet.

Generel økonomisk politik

Erhvervsindtægterne bør øges i lyset af fondens status som erhvervsdrivende fond. Grundlaget for forøgelse af erhvervsindtægterne skal findes i fondens kompetencer inden for naturforvaltning, naturpleje, formidling, overvågning og samarbejde med frivillige. Erhvervsindtægterne, herunder tilskudsmuligheder, øges gennem etablering og udvikling af partnerskaber med offentlige myndigheder, virksomheder, fonde og med private lodsejere. Salg af produkter og tjenesteydelser vurderes løbende som en mulig indtægtskilde.

Egenkapitalen bør være stabil, så udbygningen af naturområderne og fondens aktiviteter kan udføres risikofrit. Egenkapitalen placeres i henhold til Fugleværnsfondens investeringsstrategi, som tilsigter grønne og bæredygtige investeringer.

Fonden vil udarbejde tre-årige budgetter for at styrke arbejdsproglægnen, gennemføre plejeplanerne og sikre en stabil drift uden store ikke-planlagte økonomiske udsving fra år til år.

Offentlige midler

Indsatsen vedrørende støtte fra offentlige puljeordninger forsætter.

Der søges om følgende:

- Tips- og Lottomidler til driften af Fugleværnsfonden hos Kulturstyrelsen, Puljen til landsdækkende almennyttige organisationer
- midler fra statslige og kommunale puljer til drift og naturpleje
- støtte fra EU-midler i forbindelse med gennemførelse af større projekter.

Derudover hjemtages støtte fra diverse landbrugsstøtteordninger i den udstrækning, at dette er foreneligt med Fugleværnsfondens strategi for drift af fondens naturreservater.

Indsamling

Indsamlingsarbejdet blandt DOF's medlemmer og andre intensiveres.

Bidrag og gavebreve

Der arbejdes for, at flere fugle- og naturelskere giver bidrag. Det sker blandt andet ved en øget markedsføring af fonden og fondens arbejde samt nye indsamlingsmåder, som skal gøre det lettere at donere til fonden. De vigtigste bidragsydere tilbydes ture med guide, naturvejleder, naturforvalter og direktør til naturreservaterne.

Testamentariske gaver

Der arbejdes målrettet for at øge indtægterne fra testamentariske gaver. Der tilbydes blandt andet følgende:

- gratis vejledning, herunder vederlagsfri advokatbistand til testator
- besøg hos testatorer og personer, der søger vejledning om testation
- intensivering af information om testamentariske gaver

- information til advokater, der yder bistand i oprettelse af testamenter.

samt anvendes følgende virkemidler:

- artikler i medlemsblade, herunder lokalblade og i årsberetninger mv.
- annoncer
- udvikling af hjemmeside med fokus på arv og testamenter.

Fonde og legater

Der arbejdes målrettet med kontakt til fonde, der kan fungere som bidragydere til Fugleværnsfondens arbejde og projekter. Kontakten med udvalgte fonde vedligeholdes ved regelmæssige møder/ekskursioner.

Sponsoraftaler og CSR-samarbejde

Der kan ved Fugleværnsfondens naturreservater søges indgået partnerskaber med private virksomheder, som en integreret del af virksomhedernes CSR-strategi. Her kan Fugleværnsfonden bidrage med fysisk synlige CSR-resultater, aktiv involvering af virksomheden og dens ansatte samt medvirke til en grøn profilering.

På lokalt plan opfordres fondens lokale, frivillige arbejdsgrupper til at søge om mindre støttebeløb, indkøbsaftaler eller rabatordninger hos lokale virksomheder.

Der vil altid blive lagt vægt på Fugleværnsfondens integritet i forhold til donatorer.

7. Organisation

Strategisk mål: Fugleværnsfonden vil udvikle sig i en relation til DOF, der er præget af gensidighed, ligeværd, dialog og samarbejde i overensstemmelse med den indgåede samarbejdsaftale.

Fugleværnsfonden ønsker at planlægge og gennemføre projekter i fællesskab med DOF og andre partnere.

Der lægges vægt på, at Fugleværnsfonden har et godt samarbejde med DOF's lokalafdelinger, medlemmer, ansatte og ledelse. Der vil blive arbejdet på, at lokalafdelingerne og medlemmerne bidrager til løsning af opgaver på fondens naturreservater, både vedrørende etablering og drift af arbejdsgrupper, ekskursioner og optællinger m.v.

Fugleværnsfondens frivillige

I 18 af Fugleværnsfondens 23 naturreservater er der etableret arbejdsgrupper, der deltager i forvaltning, formidling og overvågning på frivillig basis. Bestyrelsens 12 medlemmer arbejder ligeledes frivilligt, og i sekretariatet arbejder 2 frivillige. I alt ca. 230 personer er i dag frivillige i Fugleværnsfonden.

Arbejdsgruppernes arbejde er meget værdifuldt for Fugleværnsfonden, hvor naturreservaterne skaber rum for sociale fællesskaber, og hvor indsatsen er til gavn for fuglene og til glæde for mennesker. Udover at yde en uundværlig indsats for både besøgende, fuglene og naturen i øvrigt, bidrager arbejdsgrupperne til lokal forankring, medejerskab og socialt samvær.

Fugleværnsfonden skal derfor fortsat søge at:

- etablere arbejdsgrupper på alle naturreservater, hvor det er relevant
- styrke og udvikle arbejdsgrupperne og deres kompetencer
- bakke op om de frivilliges arbejde ved at sørge for forplejning, udstyr, materialer mv.

I tilknytning hertil bør der ske en styrket rekruttering til arbejdsgrupperne, primært i samarbejde med relevante DOF-lokalafdelinger og blandt DOF's medlemmer generelt.

Derudover rettes opmærksomheden også mod mulighederne for at aflaste sekretariatet ved yderligere tilknytning af frivillige til arbejde, som kan betjenes af frivillige.

Vedtaget på bestyrelsesmøde den 3. oktober 2020.